

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

JULIANE ΚΟΚΟΤΤ

της 15ης Δεκεμβρίου 2005¹

I — Εισαγωγή

II — Νομικό πλαίσιο

A — Οι ρυθμίσεις της οδηγίας περί οικοτόπων

1. Αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας είναι το κατά πόσον συνάδει με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (στο εξής: οδηγία για τους οικοτόπους)² η έγκριση της θήρας αλεπούς με βρόχους ελεγχόμενης περισφίξεως σε συγκεκριμένες προστατευόμενες περιοχές θήρας.

3. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

2. Η οδηγία περί οικοτόπων απαγορεύει μεταξύ άλλων την εκ προθέσεως θανάτωση και την εκ προθέσεως σύλληψη ενυδρίδων (*Lutra lutra*). Η Επιτροπή φοβάται ότι στους βρόχους, των οποίων εγκρίθηκε η χρήση, παγιδεύονται όχι μόνον —όπως προβλέπεται— αλεπούδες, αλλά και ενυδρίδες.

κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση·

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 206, σ. 7.

[...]

4. Το άρθρο 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων συμπληρώνει την προστασία ως εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης των τυχαίων συλλήψεων ή θανατώσεων των ειδών της πανίδας που απαριθμούνται στο σημείο α) του παραρτήματος IV. Βάσει των πληροφοριών που συγκεντρώνονται, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν τις απαιτούμενες περαιτέρω έρευνες ή μέτρα διατήρησης ώστε να διασφαλισθεί ότι οι τυχαίες συλλήψεις ή θανατώσεις δεν θα έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα εν λόγω είδη.»

5. Η ενυδρίδα μνημονεύεται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων, ενώ αντιθέτως δεν μνημονεύεται η αλεπού.

B — Η Σύμβαση της Βέρνης

6. Παρεμφερείς διατάξεις με αυτές του άρθρου 12 της οδηγίας περί οικοτόπων περιέχει το άρθρο 6 της Συμβάσεως της Βέρνης επί της διατήρησης της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης³:

«Εκαστο συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει τα πρόσφορα και απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την ειδική προστασία των ειδών της άγριας πανίδας που απαριθμούνται στο παράρτημα II. Σε σχέση με τα είδη αυτά απαγορεύεται μεταξύ άλλων:

α) οποιαδήποτε μορφή εκ προθέσεως συλλήψεως, περιορισμού ή εκ προθέσεως θανατώσεως,

β) η σκόπιμη πρόκληση ζημιών ή η καταστροφή του τόπου αναπαραγωγής ή αναπαύσεως,

γ) η σκόπιμη παρενόχληση των άγριων ζώων, κυρίως κατά την περίοδο εκτροφής των νεογνών και της χειμερίας νάρκης καθόσον αυτού του είδους η παρενόχληση είναι σημαντική σε σχέση με τους σκοπούς της παρούσας συμβάσεως,

[...]»⁴.

3 — Υπεγράφη στις 19 Σεπτεμβρίου 1979, ETS αριθ. 104, κυρώθηκε από την Κοινότητα με την απόφαση του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 1981 για τη σύναψη σύμβασης περί της διατήρησης της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (ΕΕ L 38, σ. 1).

4 — Μόνον η αγγλική και η γαλλική γλωσσική απόδοση της συμβάσεως είναι δεσμευτικές. Η αγγλική γλωσσική απόδοση χρησιμοποιεί τόσο για τον όρο «εκ προθέσεως» όσο και για τον όρο «σκοπίμως» την έννοια «deliberate», η δε γαλλική γλωσσική απόδοση την έννοια «intentionnelle».

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η προ της ασκήσεως της προσφυγής διοικητική διαδικασία και τα αιτήματα της προσφυγής

7. Αντικείμενο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως είναι η έγκριση της χρήσεως βρόχων ελεγχόμενης περισφίξεως για τη θήρα αλεπούδων. Πρόκειται για τις εγκρίσεις της 10ης Ιανουαρίου 2000 και της 13ης Δεκεμβρίου 2002 που αφορούν την προστατευόμενη περιοχή θήρας SA-10.328 στην Aldeanueva de la Sierra στην επαρχία της Σαλαμάνκας και της 24ης Μαΐου 2001 που αφορά την προστατευόμενη περιοχή θήρας AV-10.198 στην Mediana de la Voltoya στην επαρχία της Άβιλα. Αμφότερες οι επαρχίες αυτές αποτελούν τμήμα της περιφέρειας Καστίλης και Λεόν.

8. Ειδικότερα, οι εγκρίσεις αυτές προβλέπουν ότι επιτρέπεται μόνον η θήρα αλεπούδων. Ο μηχανισμός της ελεγχόμενης περισφίξεως τον οποίον έχουν οι βρόχοι εμποδίζει το πνίξιμο των αιχμαλωτισθέντων ζώων. Οι βρόχοι πρέπει να ελέγχονται κάθε ημέρα, κατά προτίμηση νωρίς το πρωί.

9. Η έγκριση της 24ης Μαΐου 2001 που αφορούσε την προστατευόμενη περιοχή θήρας AV-10.198 στην Mediana de la Voltoya ίσχυε από 3 Μαΐου έως 15 Ιουνίου 2001.

10. Στην έγκριση της 10ης Ιανουαρίου 2000 για την περιοχή SA-10.328 στην Aldeanueva de la Sierra προβλεπόταν επιπλέον ότι σε περίπτωση αιχμαλωσίας άλλων ζώων πέραν

των αλεπούδων θα έπρεπε τα ζώα αυτά να ελευθερώνονται αμελλητί. Οι βρόχοι έπρεπε να τοποθετούνται ή να μετακινούνται μόνον παρουσία ενός «Agente Forestal»⁵. Η έγκριση της 13ης Δεκεμβρίου 2002 τροποποιεί την ανωτέρω έγκριση και θέτει περαιτέρω όρους. Σύμφωνα με την έγκριση αυτή, οι βρόχοι μπορούν να τοποθετούνται ή να μετακινούνται μόνον από τους επονομαζόμενους θηροφύλακες («guarda de caza»⁶). Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση βρόχων σε παρόχθιες περιοχές. Εντός δέκα ημερών από της εκδόσεως της εγκρίσεως επιβάλλεται η ανακοίνωση της τοποθεσίας των βρόχων στην υπηρεσία θήρας.

11. Κατόπιν καταγγελιών, η Επιτροπή έλαβε γνώση των εγκρίσεων και κάλεσε στις 19 Απριλίου 2001 καθώς και στις 21 Δεκεμβρίου 2001 την Ισπανική Κυβέρνηση να διατυπώσει τις απόψεις της επί του θέματος. Στις 3 Απριλίου 2003, ακολούθησε αιτιολογημένη γνώμη.

12. Με την προσφυγή της η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, επιτρέποντας στις αρχές της Καστίλης-Λεόν την τοποθέτηση βρόχων ελεγχόμενης περισφίξεως σε διάφορες προστατευόμενες περιοχές ιδιωτικής θήρας, παρέβη τις υποχρεώ-

5 — Πρόκειται προφανώς για δημόσιο υπάλληλο.

6 — Ιδίως στον τομέα της θήρας πρόκειται προφανώς για ιδιώτες που έχουν εκπαιδευθεί και οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες φυλάξεως.

σεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, και από το παράρτημα VI της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας,

- να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

13. Το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας, ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων και επειδή οι προβαλλόμενες παραβάσεις δεν είναι κατάφωρες,
- επικουρικώς, να απορρίψει την κατατεθείσα προσφυγή ως αβάσιμη,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

IV — Εκτίμηση

A — Το παραδεκτό

14. Η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει σειρά ενστάσεων κατά του παραδεκτού της προσφυγής.

15. Κατ' αρχάς, η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει ότι κακώς η προσφυγή επεκτάθηκε στις εγκρίσεις της 24ης Μαΐου 2001 που αφορούσαν την προστατευόμενη περιοχή θήρας AV-10.198 στην Mediana de la Voltoya στην επαρχία της Άβιλα και της 13ης Δεκεμβρίου 2001 που αφορούσε την προστατευόμενη περιοχή θήρας SA-10.328 στην Aldeanueva de la Sierra στην επαρχία της Σαλαμάνκας. Η πρώτη έγκριση ανακλήθηκε και πάλι από τις αρμόδιες αρχές ήδη στις 29 Μαΐου 2001. Η δεύτερη έγκριση μνημονεύεται το πρώτον στην αιτιολογημένη γνώμη.

16. Όσον αφορά την έγκριση της 24ης Μαΐου 2001, είναι άνευ σημασίας το αν η έγκριση αυτή —γεγονός για το οποίο η Επιτροπή δηλώνει άγνοια— ανακλήθηκε ήδη στις 29 Μαΐου 2001. Πράγματι, σύμφωνα με το σημείο 7 της εγκρίσεως που αφορά τη χρονική ισχύ της, η έγκριση έπαυσε να ισχύει το αργότερο στις 15 Ιουνίου 2001.

17. Κατά το άρθρο 226 ΕΚ, η Επιτροπή δύναται να προσφύγει στο Δικαστήριο στην περίπτωση που το οικείο κράτος δεν συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή. Εντούτοις, η έγκριση της 24ης Μαΐου 2001 είχε παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα ήδη πολύ πριν διαβιβαστεί η αιτιολογημένη γνώμη της 3ης Απριλίου 2003. Επομένως, η Ισπανία δεν μπορούσε να προβεί στη λήψη μέτρων προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη σε σχέση με την έγκριση αυτή.

Συνεπώς, η προσφυγή είναι ως προς το σημείο αυτό απαράδεκτη⁷.

18. Σε σχέση με την έγκριση της 13ης Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή υποστηρίζει με την προσφυγή της, κατ' αρχάς μεν, ότι μνεία της εγκρίσεως αυτής έγινε στην αιτιολογημένη γνώμη απλώς ως παράδειγμα, στη συνέχεια όμως καθιστά την έγκριση αυτή *in concreto* αντικείμενο της προσφυγής της. Η Επιτροπή αιτιολογεί το γεγονός αυτό προβάλλοντας ότι η έγκριση αυτή παρατείνει απλώς την ισχύ της εγκρίσεως της 10ης Ιανουαρίου 2000.

19. Ως προς το σημείο αυτό, ορθώς η Επιτροπή επικαλείται τη νομολογία σύμφωνα με την οποία μπορεί με την προσφυγή λόγω παραβάσεως να προβάλλει αιτιάσεις ακόμη και για πραγματικά περιστατικά τα οποία έλαβαν χώρα το πρώτον μετά την επίδοση της αιτιολογημένης γνώμης, πλην είναι της ίδιας φύσεως με τα πραγματικά περιστατικά που μνημονεύονται στη γνώμη αυτή και τα οποία στηρίζονται στην ίδια συμπεριφορά⁸. Πράγματι, δεν μπορεί να

ασκεί επιρροή το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος, προβαίνοντας σε τροποποιήσεις των μέτρων που αμφισβητούνται κατά τη διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, παρελκύει διαρκώς τη διαδικασία αυτή. Η έγκριση της 13ης Δεκεμβρίου 2002 τροποποιεί και συμπληρώνει μεν τις προϋποθέσεις της θήρας με βρόχους στην εν λόγω περιοχή, ωστόσο δεν την τερματίζει.

20. Τα όσα αναφέρει η Επιτροπή στο δικόγραφο της προσφυγής της σχετικά με την έγκριση αυτή δεν περιέχουν μεν αντιφάσεις, αλλά πάντως προκύπτει εξ αυτών σαφώς ότι η Επιτροπή περιλαμβάνει την έγκριση αυτή στο αντικείμενο της προσφυγής της. Δεδομένου ότι η έγκριση μνημονεύθηκε επίσης στο πλέον πρώιμο στάδιο της διαδικασίας —στην αιτιολογημένη γνώμη—, η αίτηση αυτή δεν πρέπει να εκπλήσσει την Ισπανία.

21. Καθόσον η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να περιλάβει στο αντικείμενο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως επιμέρους εγκρίσεις χωρίς να βάλει ταυτόχρονα κατά της εφαρμοζόμενης με τις εγκρίσεις αυτές εθνικής νομοθεσίας που συνιστά μεταφορά των σχετικών κοινοτικών ρυθμίσεων, δεν λαμβάνει υπόψη της τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτει η Επιτροπή στο πλαίσιο της κινήσεως της διαδικασίας λόγω παραβάσεως. Ως θεματοφύλακας της Συνθήκης, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει τη διαπίστωση παραβάσεως προβάλλοντας ότι το επιδιωκόμενο με μία οδηγία αποτέλεσμα δεν έχει επιτευχθεί σε συγκεκριμένη περίπτωση⁹.

7 — Βλ. την απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2005, C-525/03, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. I-9405, σκέψεις 12 επ.). Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο δεν ακολούθησε τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs της 2ας Ιουνίου 2005 (βλ. σημεία 28 επ. και τη νομολογία που παραθέτει στην υποσημείωση 24 προς στήριξη των απόψεών του) και έκρινε, στηριζόμενο κυρίως στην απόφαση της 10ης Μαρτίου 1987, 199/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1987, σ. 1039, σκέψεις 7 επ.), την προσφυγή ως παραδεκτή. Με την τελευταία αυτή απόφαση, το Δικαστήριο δέχτηκε κατ' εξαίρεση ότι η προσφυγή ήταν παραδεκτή μολονότι η παράβαση είχε αρθεί, διότι το εμπλεκόμενο κράτος μέλος ενέμενε στις απόψεις του. Πάντως, τέτοιου είδους περιπτώσεις μπορούν να εντοπιστούν καλύτερα δια της αποδείξεως ότι το κράτος μέλος ακολουθεί συγκεκριμένη πρακτική, απόδειξη την οποία η Επιτροπή μπορεί να στηρίξει και σε παραβάσεις που έχουν αρθεί (βλ. την απόφαση της 26ης Απριλίου 2005, C-494/01, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλογή 2005, σ. I-3331, σκέψη 32). Παρά την ύπαρξη ορισμένων νύξεων στο πλαίσιο της επ' ακροατηρίου οίκησησεως, η Επιτροπή δεν προβάλλει την αίτηση ότι υφίσταται μία τέτοιου είδους πρακτική.

8 — Αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1983, 42/82, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1983, σ. 1013, σκέψη 20), και της 4ης Φεβρουαρίου 1988, 113/86, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1988, σ. 607, σκέψη 11). Βλ. επίσης σχετικά με νομοθετικά μέτρα τις αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1992, C-105/91, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1992, σ. I-5871, σκέψη 13), και της 1ης Δεκεμβρίου 1965, 45/64, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 173).

9 — Απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1999, C-365/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας [San Rocco] (Συλλογή 1999, σ. I-7773, σκέψη 60).

22. Περαιτέρω, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας προέβαλε αιτιάσεις σχετικά με το κατά πόσον η ισπανική νομοθεσία συνάδει με την οδηγία περί οικοτόπων, σχετικά με τους κινδύνους που διατρέχουν άλλα είδη ζώων πέραν της ενυδρίδας και σχετικά με τη θήρα με παγίδες που έχουν σιαγόνες, στη συνέχεια όμως περιόρισε την προσφυγή στους κινδύνους που διατρέχει η ενυδρίδα δια της εγκρίσεως της θήρας με βρόχους. Ωστόσο, οι ενστάσεις αυτές δεν μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω το παραδεκτό της προσφυγής. Πράγματι, η απαιτούμενη ταυτότητα αντικειμένου μεταξύ της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της προσφυγής δεν αποκλείει τον περιορισμό του αντικειμένου της διαφοράς¹⁰.

23. Εντούτοις, η Ισπανική Κυβέρνηση συνάγει από το σύνολο των ενστάσεων που αφορούν τις χορηγηθείσες εγκρίσεις και των αιτιάσεων που δεν προβάλλει πλέον η Επιτροπή ότι η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία πάσχει στο σύνολό της σοβαρές πλημμέλειες. Αντί να καθορίσει το αντικείμενο της διαφοράς με το έγγραφο οχλήσεως, η Επιτροπή χρησιμοποίησε την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία προκειμένου να καθορίσει βαθμιδόν το αντικείμενο της προσφυγής.

24. Εντούτοις, η ανωτέρω αιτίαση που προβάλλει η Ισπανική Κυβέρνηση παρορά τη λειτουργία και τις συνέπειες που παράγει η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία βάσει του άρθρου 226 ΕΚ. Είναι αληθές ότι σκοπός του εγγράφου με το οποίο η Επιτροπή καλεί το κράτος μέλος να

διατυπώσει τις απόψεις του —το «έγγραφο οχλήσεως»— είναι ο προσδιορισμός του αντικειμένου της διαφοράς¹¹. Επίσης, η Επιτροπή οφείλει να προσδιορίζει με ακρίβεια στην αιτιολογημένη γνώμη τις αιτιάσεις που προέβαλε ήδη κατά τρόπο γενικότερο στο έγγραφο οχλήσεως και που προσάπτει κατά του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, αφού λάβει γνώση των παρατηρήσεων που ενδεχομένως έχει υποβάλει αυτό το κράτος μέλος βάσει του άρθρου 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ¹². Εντούτοις, όπως ήδη ελέχθη, τούτο δεν αποκλείει τυχόν περιορισμό του αντικειμένου της διαφοράς ούτε την επέκτασή του σε μεταγενέστερα μέτρα τα οποία έχουν ουσιαστικά το ίδιο περιεχόμενο με τα μέτρα των οποίων τη νομιμότητα αμφισβητεί η Επιτροπή. Αντιθέτως, μία από τις βασικές λειτουργίες της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας είναι να συγκεκριμενοποιεί τις αιτιάσεις οι οποίες είχαν ακόμη σχετικά γενικό χαρακτήρα κατά την έναρξη της διαδικασίας και να εντοπίζει τα σημεία τα οποία πρέπει να παύσουν να αποτελούν αντικείμενο έρευνας.

25. Περαιτέρω, η Ισπανική Κυβέρνηση φρονεί ότι το δικόγραφο της προσφυγής δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας. Υποθέτω ότι με τον ισχυρισμό αυτόν η Ισπανική Κυβέρνηση εννοεί το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου σύμφωνα με το οποίο το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση¹³. Αυτή η έκθεση των ισχυρισμών

10 — Αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, C-279/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1997, σ. I-4743, σκέψη 25), της 11ης Ιουλίου 2002, C-139/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2002, σ. I-6407, σκέψη 19) και της 14ης Ιουλίου 2005, C-433/03, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2005, σ. I-6985, σκέψη 28).

11 — Απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2001, C-230/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2001, σ. I-1169, σκέψη 31).

12 — Απόφαση της 24ης Ιουνίου 2004, C-350/02, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2004, σ. I-6213, σκέψη 21).

13 — Πανομοιότυπη είναι η ρύθμιση του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου στη νομολογία του οποίου παραπέμπει στη συνάφεια αυτή η Ισπανική Κυβέρνηση.

πρέπει να είναι αρκούντως σαφής και ακριβής προκειμένου το καθού κράτος μέλος να μπορεί να προετοιμάσει την άμυνά του και το Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχο του. Εντεύθεν προκύπτει ότι τα ουσιαστικά πραγματικά και νομικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται μία προσφυγή πρέπει να προκύπτουν κατά τρόπο συνεκτικό και κατανοητό από το ίδιο το κείμενο της προσφυγής¹⁴.

28. Εν συνόψει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη καθόσον στρέφεται κατά της εγκρίσεως της 24ης Μαΐου 2001 που αφορούσε την περιοχή θήρας AV-10.198 στην Mediana de la Voltoya στην επαρχία Αβίλα. Κατά τα λοιπά, η προσφυγή είναι παραδεκτή.

B — Το βάσιμο της προσφυγής

26. Το δικόγραφο της προσφυγής στην υπό κρίση υπόθεση ανταποκρίνεται στις ανωτέρω απαιτήσεις. Η Επιτροπή βάλλει κατά τριών επακριβώς περιγραφόμενων εγκρίσεων, διότι κατά την άποψή της συντρέχει παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 1, και του παραρτήματος VI, της οδηγίας περί οικοτόπων λόγω των κινδύνων τους οποίους διατρέχει η ενυδρίδα.

29. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η έγκριση της θήρας αλεπούδων με βρόχους στην περιοχή θήρας SA-10.328 στην Aldeanueva de la Sierra στην επαρχία Σαλαμάνκα αντιβαίνει στο άρθρο 12, παράγραφος 1, και στο παράρτημα VI, της οδηγίας περί οικοτόπων.

27. Τέλος, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη ελλείψει νομικού ερείσματος. Η αιτίαση αυτή θα ήταν βάσιμη αν η Επιτροπή δεν προέβαλε ότι συντρέχει παραβίαση του κοινοτικού δικαίου. Ωστόσο, εν προκειμένω η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ισπανία παρέβη το άρθρο 12, παράγραφος 1, και το παράρτημα VI της οδηγίας περί οικοτόπων, ήτοι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Στην πραγματικότητα, η Ισπανική Κυβέρνηση στρέφεται κατά της νομικής βάσεως της προσφυγής. Ωστόσο, τούτο δεν αφορά το παραδεκτό, αλλά τη βασιμότητα της προσφυγής. Επομένως, και η ένσταση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

1. Επί του παραρτήματος VI της οδηγίας περί οικοτόπων

30. Το παράρτημα VI της οδηγίας περί οικοτόπων περιέχει πίνακα με τις απαγορευμένες μεθόδους και τα μέσα συλλήψεως, θανατώσεως καθώς και τα απαγορευμένα μεταφορικά μέσα. Σε σχέση με τα θηλαστικά, το στοιχείο α', δέκατη περίπτωση μνημονεύει τις παγίδες οι οποίες δεν είναι επιλεκτικές είτε ως προς την αρχή που διέπει τη χρήση τους είτε ως προς τις συνθήκες χρήσεώς τους.

31. Ωστόσο, οι μέθοδοι και τα μέσα που απαριθμούνται δεν απαγορεύονται κατ' ανάγκην και σε κάθε περίπτωση, αλλά μόνον

14 — Απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-178/00, Ιταλία κατά Επιτροπής (Σύλλογη 2003, σ. I-303, σκέψη 6).

υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 15 της οδηγίας περί οικοτόπων. Το άρθρο 15 αποτελεί τη μόνη διάταξη της οδηγίας περί οικοτόπων στην οποία γίνεται μνεία του παραρτήματος VI. Η διάταξη αυτή απαγορεύει τη χρήση όλων των μη επιλεκτικών μέσων, ιδίως αυτών που μνημονεύει το παράρτημα VI, όσον αφορά τη σύλληψη ή τη θανάτωση των ειδών άγριας πανίδας που απαριθμούνται στο σημείο α' του παραρτήματος V καθώς και οσάκις εφαρμόζονται ορισμένες εξαιρέσεις, κατά το άρθρο 16, για τη λήψη δειγμάτων, τη σύλληψη ή τη θανάτωση των ειδών που απαριθμούνται στο σημείο α' του παραρτήματος IV. Ακόμη και στις ανωτέρω περιπτώσεις, τα μη επιλεκτικά μέσα απαγορεύονται μόνο στην περίπτωση που είναι δυνατό να προκαλέσουν την κατά τόπους εξαφάνιση ή να διαταράξουν σοβαρά την ησυχία των πληθυσμών ενός είδους.

32. Η επίμαχη έγκριση αφορά την αλεπού την οποία δεν μνημονεύει ούτε το παράρτημα IV, στοιχείο α', ούτε το παράρτημα V της οδηγίας περί οικοτόπων. Επομένως, δεν εφαρμόζεται η απαγόρευση των μη επιλεκτικών μέσων. Συνεπώς, δεν μπορεί να διαπιστωθεί η ύπαρξη παραβάσεως του παραρτήματος VI της οδηγίας περί οικοτόπων.

2. Επί του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων

33. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν η έγκριση αντιβαίνει στο άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Κατά το άρθρο αυτό, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρει το σημείο α' του παραρτήματος IV στην περιοχή φυσικής κατανομής τους. Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων, το καθεστώς αυτό

πρέπει να απαγορεύει κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανόμενων στη φύση.

34. Σε σχέση με την έκταση της απαγορεύσεως του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρέπει να διευκρινιστεί ότι η χρησιμοποιούμενη στη ανωτέρω διάταξη έννοια της προθέσεως αφορά τόσο τη σύλληψη όσο και τη θανάτωση των προστατευόμενων ζώων. Η ερμηνεία αυτή είναι μεν αντίθετη προς τη γαλλική γλωσσική απόδοση, στην οποία η έννοια «intentionnelle», χρησιμοποιούμενη στον ενικό, αφορά μόνον τη θανάτωση, ωστόσο τούτο προκύπτει από τις λοιπές γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας. Στην ισπανική, στη γερμανική, στην ελληνική και στην πορτογαλική, η πρόθεση αφορά άνευ ουδεμίας αμφιβολίας αμφότερες τις πράξεις. Στην αγγλική, στην ολλανδική και στη δανική, η πρόθεση ενδέχεται να αφορά είτε μόνον τη σύλληψη είτε αμφότερες τις πράξεις. Μόνον η ιταλική γλωσσική απόδοση θα μπορούσε να ερμηνευθεί όπως και η γαλλική, ωστόσο και στην ιταλική γλωσσική απόδοση είναι δυνατόν η πρόθεση να αφορά αμφότερες τις πράξεις. Κατά τα λοιπά, είναι σύμφωνο και με τη σύμβαση της Βέρνης, την οποία μεταφέρουν στην κοινοτική έννομη τάξη η οδηγία περί οικοτόπων και η οδηγία περί προστασίας των πτηνών^{15 16}, το να θεωρηθεί ότι, από γραμμα-

15 — Έκθεση 1997-1998 σχετικά με τη Σύμβαση για τη διατήρηση της ευρωπαϊκής άγριας χλωρίδας και πανίδας (άρθρο 9, παράγραφος 2) (υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), SEC (2001) 515 τελικό. Βλ. επίσης το ψήφισμα του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1987, σχετικά με τη συνέχιση και την υλοποίηση πολιτικής και προγράμματος δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος (1987-1992), ΕΕ C 328, σημείο 5.1.6. Η απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2003, C-75/01, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Σύλλογος 2003, σ. I-1585, σκέψη 57) δεν απαγορεύει να λαμβάνεται υπόψη η σύμβαση αυτή, δεδομένου ότι το Δικαστήριο έκρινε απλώς με την ανωτέρω απόφασή του ότι δεν αρκεί η μεταφορά της συμβάσεως αυτής ως μεταφορά της οδηγίας περί οικοτόπων στο μέτρο που η σύμβαση υπολείπεται της οδηγίας.

16 — Οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. εκδ. 15/001, σ. 202).

τικής απόψεως, η πρόθεση αφορά αμφότερες τις πράξεις.

35. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η έγκριση είναι σύμφωνη με το απαιτούμενο στο άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων αυστηρό καθεστώς προστασίας το οποίο πρέπει να απαγορεύει την εκ προθέσεως σύλληψη και την εκ προθέσεως θανάτωση των ενυδρίδων.

α) Επί της «εκ προθέσεως» πρόκληση βλάβης σε ενυδρίδες

36. Η έγκριση θα ήταν ασυμβίβαστη με το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων στην περίπτωση που η τυχόν πρόκληση βλαβών σε ενυδρίδες κατά την άσκηση της εγκρίσεως γινόταν εκ προθέσεως¹⁷.

37. Στο γερμανικό ποινικό δίκαιο, η πρόθεση απαιτεί όπως η θανάτωση ή η σύλληψη

προστατευόμενων ζωικών ειδών αποτελεί τον σκοπό της πράξεως. Παρεμφερές είναι το περιεχόμενο και του γαλλικού όρου *intentionelle* και του αγγλικού *deliberate*. Οι δύο αυτές γλωσσικές αποδόσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ερμηνεία, δεδομένου ότι η Σύμβαση της Βέρνης συμπίπτει ως προς το σημείο αυτό με την οδηγία. Το γαλλικό *intentionelle* αντιστοιχεί προς το *intention*, ήτοι την έννοια για τον δόλο στο γαλλικό ποινικό δίκαιο¹⁸. Στο γαλλικό δίκαιο, ο δόλος προϋποθέτει τόσο τη γνώση όσο και την πρόθεση της πραγματοποίησης της πράξεως. Αντιθέτως, ο ενδεχόμενος δόλος —*dolus eventualis* ή *dol éventuel*, η γνώση σχετικά με την τέλεση της πράξεως και η αποδοχή αυτού του ενδεχομένου— δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς τον δόλο άνευ ρητής νομοθετικής ρυθμίσεως¹⁹. Το αγγλικό *deliberate* δεν έχει στη νομική γλώσσα παρεμφερές περιεχόμενο. Η αντίστοιχη προς τον γερμανικό δόλο αγγλική έννοια είναι το *intention*. Εντούτοις, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι και το *deliberate* συνεπάγεται τη συνδρομή των στοιχείων της γνώσεως και της προθέσεως.

38. Βάσει αυτής της —στηριζόμενης κυρίως σε έννοιες του ποινικού δικαίου— ερμηνείας των όρων του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων, θα πρέπει να απαγορεύονται μόνον οι πράξεις οι οποίες διαπράττονται με τη γνώση και την πρόθεση της προκλήσεως βλάβης σε προστατευόμενα είδη. Στην πράξη, οι απαγο-

17 — Η έννοια της «προθέσεως» δεν έχει σημασία μόνον για τις απαγορευόμενες βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας περί οικοτόπων πράξεις σε σχέση με τα προστατευόμενα ζωικά είδη που απαριθμεί το παράρτημα IV, στοιχείο α'. Πέραν της ανωτέρω διατάξεως, και το άρθρο 5 της οδηγίας περί της προστασίας των πτηνών απαιτεί, σε σχέση με τα πτηνά που εκ φύσεως ζουν σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος, την απαγόρευση της εκ προθέσεως θανάτωσης ή συλλήψεως (στοιχείο α') και της σκόπιμης ενοχλήσεως των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, όταν αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους σκοπούς της οδηγίας περί προστασίας των πτηνών (στοιχείο δ') καθώς και της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλεών και των αυγών και της αφαιρέσεως των φωλεών (στοιχείο β').

18 — Βλ. τα άρθρα 121-3, παράγραφος 1, του γαλλικού *Code pénal*.

19 — Βλ. άρθρο 121-3, παράγραφος 2, του γαλλικού *Code pénal*. Η ρυθμιζόμενη στη διάταξη αυτή συνειδητή διακινδύνευση άλλων προσώπων αποτελεί κωδικοποίηση του ενδεχομένου δόλου.

ρεύσεις αυτές θα αφορούσαν ελάχιστες μόνον πράξεις εις βάρος προστατευόμενων ζωικών ειδών όπως π.χ. τη θήρα, την καταπολέμηση λόγω βλαβερότητας ή τον βασανισμό των ζώων.

39. Εξάλλου, το ψήφισμα 1/89 της 9ης Ιουνίου 1989²⁰ της διαρκούς επιτροπής της Συμβάσεως της Βέρνης συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι τουλάχιστον οι έννοιες *intentionelle/deliberate* στη σύμβαση αυτή πρέπει ενίοτε να ερμηνεύονται διασταλτικά. Πράγματι, σε σχέση με τους τρόπους αναπαραγωγής και αναπαύσεως κατά το άρθρο 6, παράγραφος β, της συμβάσεως, οι έννοιες αυτές πρέπει να ερμηνεύονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτουν και πράξεις οι οποίες δεν διαπράττονται μεν με τον σκοπό να προκληθεί ζημία στους τρόπους αναπαραγωγής και αναπαύσεως, αλλά μόνον εν γνώσει του ότι οι πράξεις αυτές θα προκαλέσουν κατά πάσα πιθανότητα τέτοιου είδους ζημιές.

40. Από συστηματικής απόψεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το αυστηρό καθεστώς προστασίας που προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων συμπληρώνεται από το άρθρο 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων και από την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας²¹, ιδίως από το άρθρο της 5.

41. Το άρθρο 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν ένα σύστημα παρακολούθησής των τυχαίων συλλήψεων ή θανατώσεων των προστατευόμενων ειδών και ότι λαμβάνουν τα απαιτούμενα προστατευτικά μέτρα²².

42. Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας 2004/35, πρέπει να αποφεύγεται η πρόκληση προβλέψιμων βλαβών σε προστατευόμενα είδη, εφόσον έχουν σημαντικά δυσμενείς συνέπειες σε σχέση με την επίτευξη ή τη διατήρηση της ευνοϊκής καταστάσεως συντηρήσεως. Επομένως, πρέπει κατά κανόνα να πρόκειται για γεγονότα τα οποία αφορούν ένα μεγάλο αριθμό ζώων. Η υποχρέωση αυτή ισχύει κατ' αρχήν για επαγγελματικές δραστηριότητες σε περίπτωση δόλου ή αμέλειας καθώς και για ορισμένες —ως εκ επί το πλείστον βιομηχανικές δραστηριότητες— ακόμη και ανεξαρτήτως δόλου ή αμέλειας.

43. Το Δικαστήριο ασχολήθηκε με την έννοια της προθέσεως του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων στο πλαίσιο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως που αφορούσε τις προστατευόμενες θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta*²³. Αυτό

22 — Ένα παράδειγμα τέτοιου είδους μέτρων που είναι ασύνηθες να προέρχονται από την Κοινότητα είναι ο κανονισμός (ΕΚ) 812/2004 του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με παρεμπόδιοντα αλιεύματα κητοειδών κατά την αλιεία και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 88/98 (ΕΕ L 150, σ. 12, όπως διορθώθηκε με: ΕΕ L 185, σ. 4). Η Κοινότητα είχε την υποχρέωση να θεσπίσει τη ρύθμιση αυτή, δεδομένου ότι εμπίπτει στον τομέα της αλιείας για τον οποίον έχει αποκλειστική αρμοδιότητα.

23 — Απόφαση της 30ης Ιανουαρίου 2002, C-103/00, Επιτροπή κατά Ελλάδος [*Caretta caretta*], (Συλλογή 2002, σ. I-1147). Βλ. επίσης την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1987, 412/85, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1987, σ. 3503, σκέψεις 14 επ.): Η πρόθεση της εκμεταλλεύσεως του εδάφους, π.χ. στο πλαίσιο γεωργικών δραστηριοτήτων, δεν αποκλείει την κατά την έννοια του άρθρου 5, της οδηγίας περί προστασίας των πτηνών ταυτόχρονη εκ προθέσεως θανάτωση ή συλλήψη πτηνών, την εκ προθέσεως καταστροφή ή βλάβη των φωλεών και των αυγών τους καθώς και την εκ προθέσεως παρενόχλησή τους.

20 — Διατίθεται στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης, <http://www.coe.int>.

21 — ΕΕ L 143, σ. 56.

το αυστηρά προστατευόμενο είδος εξακολουθεί να χρησιμοποιεί ελάχιστες μόνον παραλίες στη Μεσόγειο για την αναπαραγωγή του. Οι σημαντικότερες παραλίες βρίσκονται στον κόλπο του Λαγανά στη νήσο Ζάκυνθο. Η χρησιμοποίηση των παραλιών αυτών ως τόπου ωοτοκίας των θαλάσσιων χελωνών παραβιάζεται στην περίπτωση που κυκλοφορούν στην παραλία μοτοποδήλατα, τοποθετούνται ξαπλώστρες και ομπρέλες καθώς και στην περίπτωση ανεγέρσεως παράνομων οικοδομών και κυκλοφορίας θαλάσσιων ποδηλάτων και άλλων μικρών σκαφών στην παράκτια περιοχή. Ως εκ τούτου, όλες αυτές οι δραστηριότητες απαγορεύθηκαν με την ανάρτηση απαγορευτικών πινακίδων.

44. Δεδομένου ότι η Επιτροπή διαπίστωσε κατά την επίσκεψή της στη νήσο ότι οι ενοχλήσεις αυτές εξακολουθούσαν να υφίστανται σε μεγάλο βαθμό, άσκησε προσφυγή προκειμένου να αναγνωριστεί ότι η Ελλάδα παρέβη το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.

45. Ο γενικός εισαγγελέας Léger εξέθεσε με τις προτάσεις του επί της ανωτέρω υποθέσεως ότι η χρήση μοτοποδηλάτων, η τοποθέτηση ξαπλώστρων και ομπρελών και η ανέγερση παράνομων κατασκευών αποτελούσαν εκ προθέσεως πράξεις δυνάμενες να παρενοχλήσουν το οικείο είδος κατά την περίοδο κατά την οποία το είδος αυτό πρέπει, κατά το κοινοτικό δίκαιο, να τύχει ιδιαίτερης προστασίας²⁴. Ως εκ τούτου, συνέδεσε την πρόθεση του εκάστοτε ενεργούντος πρωτίστως με την εκάστοτε συμπεριφορά του, όχι όμως με την πρόκληση βλάβης στα ζωικά είδη.

46. Ωστόσο, η άποψη αυτή δεν είναι πειστική. Η έννοια της προθέσεως στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας περί οικοτόπων αφορά τις βλάβες που απαγορεύεται να προκληθούν στα προστατευόμενα ζωικά είδη. Η έννοια αυτή θα καθίστατο σχεδόν άνευ περιεχομένου αν αρκούσε η πρόκληση βλάβης απλώς επ' ευκαιρία πράξεως η οποία γίνεται με διαφορετική πρόθεση. Πέραν αυτού, και οι συμπληρωματικές προστατευτικές διατάξεις του άρθρου 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων και του άρθρου 5 της οδηγίας 2004/35 θα στερούνταν σε μεγάλο βαθμό της πρακτικής αποτελεσματικότητάς τους στην περίπτωση που *κάθε* εμπίπτουσα στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας περί οικοτόπων βλάβη ήταν απαγορευμένη καθόσον προκλήθηκε απλώς από κάποια εκ προθέσεως συμπεριφορά.

47. Η απόφαση του Δικαστηρίου επί της ανωτέρω υποθέσεως στηρίχθηκε σε μια έννοια της προθέσεως με διαφορετικό περιεχόμενο. Δεδομένου ότι *παρά* την ανάρτηση απαγορευτικών πινακίδων στην παραλία, κυκλοφορούσαν μοτοποδήλατα και υπήρχαν πλωτά μέσα, το Δικαστήριο εκτίμησε ότι τούτο συνιστά εκ προθέσεως παρενόχληση των θαλάσσιων χελωνών κατά τη διάρκεια της περιόδου αναπαραγωγής τους κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας περί οικοτόπων²⁵.

48. Η ανωτέρω εκτίμηση θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπάρχει πρόθεση ήδη εφόσον ο ενεργών έπρεπε να γνωρίζει, σύμφωνα με τις περιστάσεις της υποθέσεως, ότι η συμπεριφορά του θέτει σε κίνδυνο ορισμένα προστατευόμενα είδη. Με

24 — Προτάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2001, C-103/00, Επιτροπή κατά Ελλάδος [*Caretta caretta*], (Συλλογή 2002, σ. I-1147, σημείο 57).

25 — Απόφαση *Caretta caretta* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, σκέψη 36).

τον τρόπο αυτό, η απλή αμέλεια θα αποτελούσε πρόθεση κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.

όμως τη συνειδητή αποδοχή του κινδύνου να προκληθεί βλάβη στα είδη αυτά με πληθώρα άλλων πράξεων, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αυστηρό».

49. Ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το Δικαστήριο ήθελε να διευρύνει σε τέτοιον βαθμό την έννοια της προθέσεως ώστε να είναι δυνατή η ύπαρξη προθέσεως ανεξαρτήτως της βουλήσεως του ενεργούντος προσώπου. Πράγματι, και στις τρεις εξετασθείσες γλωσσικές αποδόσεις, η έννοια της προθέσεως περιέχει ένα ιδιαίτερα ισχυρό βουλητικό στοιχείο. Επομένως, η έκθεση των πραγματικών περιστατικών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έπρεπε να θεωρηθεί ως δεδομένη η γνώση των χρηστών μοτοποδηλάτων και σκαφών ως προς την έκθεση σε κίνδυνο των χελωνών λόγω των προειδοποιητικών πινακίδων. Από τη γνώση αυτή έπρεπε να συναχθεί παραλλήλως ότι τουλάχιστον αποδέχονταν το ενδεχόμενο προκλήσεως βλάβης στις προστατευόμενες χελώνες. Επομένως, κριτήριο για την πρόθεση είναι το αν τα πρόσωπα αυτά γνώριζαν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα προστατευόμενα ζωικά είδη και, εντούτοις, τους αποδέχτηκαν.

50. Τυχόν περαιτέρω περιορισμός της εννοίας της προθέσεως στο περιεχόμενο που έχει στο ποινικό δίκαιο θα αντέβαινε στην έννοια του «αυστηρού καθεστώτος προστασίας», του οποίου η υλοποίηση επιδιώκεται με τις απαγορεύσεις που προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Ένα καθεστώς προστασίας, το οποίο απαγορεύει τη θανάτωση, τη σύλληψη ή την παρενόχληση των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος μόνο στην περίπτωση ελάχιστων, απευθείας κατά των ειδών αυτών στρεφόμενων πράξεων, επιτρέπει

51. Αντιθέτως προς την προταθείσα από τον γενικό εισαγγελέα Léger ερμηνεία, η ερμηνεία του Δικαστηρίου δεν έχει ως συνέπεια τη μη εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων και της οδηγίας 2004/35.

52. Πράγματι, βάσει της ανωτέρω ερμηνείας της εννοίας της προθέσεως, το άρθρο 12, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων καλύπτει τις περιπτώσεις στις οποίες δεν γίνεται ανεκτός ο κίνδυνος για τα προστατευόμενα είδη. Τα τυχόν αναγκαία προστατευτικά μέτρα μπορούν να συνίστανται ιδίως στο να δημιουργηθεί μέσω της ενημερώσεως ή μέσω προειδοποιήσεων η αντίστοιχη συνείδηση περί των κινδύνων.

53. Όσον αφορά την οδηγία 2004/35, η προστασία του άρθρου 5 σε σχέση με τις βλάβες που πρέπει να αποφεύγονται είναι μεν στενότερη, ωστόσο σαφώς ευρύτερη σε σχέση με τα απαιτούμενα υποκειμενικά στοιχεία. Πράγματι, πρέπει να αποφεύγονται μόνο σημαντικά δυσμενείς συνέπειες σε σχέση με την επίτευξη ή τη διατήρηση της ευνοϊκής καταστάσεως συντηρήσεως, ενώ οι απαγορεύσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, ισχύουν και για βλάβες οι οποίες έχουν λιγότερο σημαντικές συνέπειες, διότι αφορούν απλώς μεμονωμένα ζώα. Ωστόσο, η υποχρέωση αποτροπής τέτοιου είδους επιπτώσεων την οποία θεσπίζει η οδηγία

2004/35 ισχύει κατ' αρχήν και για αμελή συμπεριφορά στο πλαίσιο συγκεκριμένων —κυρίως βιομηχανικών— δραστηριοτήτων ακόμη και ανεξάρτητα από δόλο ή αμέλεια. Επομένως, ο τρόπος με τον οποίον ερμηνεύει το Δικαστήριο την έννοια της προθέσεως δεν επιτρέπει την ύπαρξη κενού μεταξύ της προστασίας μεμονωμένων ζώων βάσει του άρθρου 12 της οδηγίας περί οικοτόπων και της προστασίας των πληθυσμών βάσει της οδηγίας 2004/35, αλλά αφήνει στην οδηγία 2004/35 το δικό της πεδίο εφαρμογής.

54. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι υπάρχει εκ προθέσεως πρόκληση βλάβης σε προστατευόμενα ζωικά είδη στην περίπτωση που η βλάβη προέρχεται από πράξη για την οποία ο ενεργών γνώριζε ότι θέτει σε κίνδυνο τα προστατευόμενα ζώα και αποδέχθηκε τον κίνδυνο αυτόν.

55. Στο πλαίσιο αυτής της εννοίας της προθέσεως εντάσσονται και οι ισχυρισμοί της Επιτροπής. Η Επιτροπή φρονεί ότι σε μία περιοχή στην οποία αποδεδειγμένα υπάρχουν ενυδρίδες, η θήρα με μη επιλεκτικά μέσα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μη εκ προθέσεως θήρα ενός προστατευόμενου είδους. Η αναφορά στην αλεπού αποτελεί καθαρή τυπολατρία.

56. Επομένως, η Επιτροπή στηρίζεται στην ύπαρξη του αντικειμενικού κινδύνου τον οποίον ενέχει η χρήση μη επιλεκτικών

μεθόδων θήρας. Εξ αυτού συνάγει εμμέσως την αποδοχή του κινδύνου για τα προστατευόμενα ζωικά είδη. Ωστόσο, το ανωτέρω συμπέρασμα μπορεί να γίνει δεκτό μόνο στην περίπτωση που οι κυνηγοί γνώριζαν ότι ζώα αυτού του είδους ζουν στον τόπο εφαρμογής των εκάστοτε θηρευτικών μεθόδων.

57. Ωστόσο, εν προκειμένω δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία ως προς το ότι οι κυνηγοί γνώριζαν κατά την τοποθέτηση των βρόχων ότι θέτουν σε κίνδυνο τις ενυδρίδες. Ενώ ήταν γνωστό ότι οι παραλίες της Ζακύνθου αποτελούν έναν από τους ελάχιστους τόπους αναπαραγωγής των θαλάσσιων χελωνών *Caretta caretta* στη Μεσόγειο, οι διάδικοι εξακολουθούν να ερίζουν ως προς το αν πράγματι υπάρχουν ενυδρίδες στην εν λόγω περιοχή θήρας. Ακόμη και στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή μνημόνευσε την ενυδρίδα απλώς ως ένα ακόμη είδος για το οποίο υπάρχει ενδιαφέρον και εστίασε το ενδιαφέρον της κυρίως στον ιβηρικό λυγκέα (*Lynx pardinus*). Επομένως, μέχρις αποδείξεως του αντιθέτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ότι οι κυνηγοί γνωρίζουν την ύπαρξη ενυδρίδων στις προστατευόμενες περιοχές τους θήρας και ότι, ως εκ τούτου, τις θέτουν σε κίνδυνο.

58. Επιπλέον, στην παραλία της Ζακύνθου είχαν αναρτηθεί απαγορευτικές πινακίδες οι οποίες απαγόρευαν ρητώς την επίμαχη συμπεριφορά. Αντιθέτως, εν προκειμένω επετράπη η τοποθέτηση βρόχων. Επομένως, οι κυνηγοί έπρεπε να θεωρούν ότι δεν είναι πιθανό η πράξη τους αυτή να αντιβαίνει στις κείμενες νομοθετικές διατάξεις.

59. Επομένως, τυχόν βλάβη σε ενυδρίδες δια της χρήσεως βρόχων για θηρευτικούς σκοπούς δεν θα μπορεί να χαρακτηριστεί ως εκ προθέσεως προκληθείσα.

β) Επί των απαιτήσεων για τη χορήγηση εγκρίσεως

60. Ωστόσο, αμφισβητείται το αν μια κρατική έγκριση είναι σύμφωνη με το αυστηρό καθεστώς προστασίας του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και στην περίπτωση που οι πράξεις για τις οποίες χορηγείται η έγκριση δεν αντιβαίνουν κατ' ανάγκη στις ρητές απαγορεύσεις των στοιχείων α' έως δ'.

61. Και ως προς το σημείο αυτό, η απόφαση επί των θαλάσσιων χελωνών *Caretta caretta* περιέχει χρήσιμα στοιχεία. Κατά την ανωτέρω απόφαση, η Ελλάδα παρέβη το άρθρο 12 της οδηγίας περί οικοτόπων διότι οι προστατευτικές διατάξεις που ίσχυαν για τις περιοχές στη Ζάκυνθο δεν ήσαν επαρκείς προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματική προστασία των θαλάσσιων χελωνών κατά την περίοδο αναπαραγωγής τους²⁶. Πέραν αυτού, η Ελλάδα καταδικάστηκε διότι δεν εφάρμοσε τις υφιστάμενες ρυθμίσεις για την προστασία των θαλάσσιων χελωνών κατά τρόπο αποτελεσματικό έναντι των συνεχών παραβάσεων²⁷.

62. Επομένως, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιοριστούν σε ορισμένες γενικές απαγορεύσεις σύμφωνες προς το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Αντιθέτως, πρέπει να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ειδικές ρυθμίσεις προκειμένου να προστατεύσουν κάποιο προστατευόμενο είδος σε ορισμένες περιοχές, εφόσον οι περιοχές αυτές έχουν μεγάλη σημασία για τη διατήρηση του είδους και το είδος είναι εκτεθειμένο σε ιδιαίτερους κινδύνους στην περιοχή αυτή²⁸.

63. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν απαιτεί μεν τον καθορισμό ή την επιβολή τέτοιου είδους προστατευτικών διατάξεων τοπικής ισχύος για την προστασία της ενυδρίδας, ωστόσο επικρίνει την έγκριση της θήρας με βρόχους.

64. Ωστόσο, στην περίπτωση που τα κράτη μέλη ενδέχεται ακόμη και να υποχρεωθούν να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν κατά τρόπο ενεργητικό ιδιαίτερες, τοπικής ισχύος προστατευτικές διατάξεις για προστατευόμενα ζωικά είδη, τότε πρέπει, στο πλαίσιο της εξουσίας τους χορηγήσεως εγκρίσεων, να εξετάζουν πρωτίστως το αν τα μέτρα που εγκρίνουν βλάπτουν τα προστατευόμενα ζωικά είδη.

65. Στο πλαίσιο αυτής της προληπτικής εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 1,

26 — Απόφαση *Caretta caretta* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, σκέψεις 27 επ.).

27 — Απόφαση *Caretta caretta* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, σκέψη 39).

28 — Το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει την εν λόγω ερμηνεία που έδωσε με την απόφαση *Caretta caretta* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23) στο πλαίσιο της υποθέσεως C-518/04, Επιτροπή κατά Ελλάδος [*Vipera schweizeri*] (ανακοίνωση στην ΕΕ 2005 C 57, σ. 15).

της οδηγίας περί οικοτόπων, δεν ασκεί επιρροή το αν τα εκάστοτε ενεργούντα άτομα βλάπτουν εκ προθέσεως τα προστατευόμενα ζώα. Αντιθέτως, αποφασιστική σημασία έχει το αν οι αρμόδιες αρχές εκτιμούν ότι η εγκρινόμενη συμπεριφορά θα προκαλέσει τις βλάβες που πρέπει να απαγορεύονται βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Εάν συμβαίνει αυτό, τότε η εν λόγω έγκριση μπορεί να χορηγηθεί μόνον υπό τους όρους των εξαιρέσεων που προβλέπει το άρθρο 16 της οδηγίας περί οικοτόπων. Ειδάλλως, οι αρμόδιες αρχές θα παραβίαζαν έμμεσα τις απαγορεύσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.

66. Αυτή η υποχρέωση των αρμόδιων αρχών δεν προϋποθέτει την ύπαρξη δόλου κατά την έννοια του ποινικού δικαίου. Το υποκειμενικό στοιχείο του δόλου δεν εφαρμόζεται σε διοικητικές αρχές. Αντιθέτως, οι αρχές αυτές πρέπει να χρησιμοποιούν τις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές γνώσεις²⁹. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτείται η συλλογή περαιτέρω πληροφοριών για την εφαρμογή γενικών γνώσεων στην εκάστοτε περίπτωση.

67. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν οι ισπανικές αρχές μπορούσαν στο πλαίσιο της

εγκρίσεως της θήρας με βρόχους να θεωρήσουν, χωρίς να ενημερωθούν περαιτέρω, ότι παραβλάπτονταν οι ενυδρίδες.

68. Κατά την εκτίμηση του ζητήματος αυτού, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο του υλικού που προσκομίστηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει μεν ρητώς το πρώτον με το υπόμνημά της ανταπάντησεως ότι συχνά οι ρυάκες που απεικονίζονται χαρτογραφικά εντός της περιοχής θήρας SA-10.328 στην Aldeanueva de la Sierra δεν έχουν ύδατα, ωστόσο ο ισχυρισμός αυτός δεν αποτελεί νέο αποδεικτικό μέσο του οποίου η καθυστερημένη προβολή πρέπει κατά το άρθρο 42, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, να αιτιολογηθεί. Αντιθέτως, η Ισπανική Κυβέρνηση ήδη με την απάντησή της στο πρώτο έγγραφο οχλήσεως υποστήριξε ότι είναι απίθανη η ύπαρξη ενυδρίδων λόγω των ιδιοτήτων του εδάφους. Η επίκληση του γεγονότος ότι οι κοίτες των ρυάκων δεν έχουν ύδατα διευκρινίζει τον ανωτέρω ισχυρισμό. Πέραν αυτού, η Επιτροπή μνημονεύει το πρώτον στο υπόμνημά της απαντήσεως τους εν λόγω ρυάκες.

69. Τα δημοσιεύματα, τα οποία προσκόμισε η Ισπανική Κυβέρνηση με το υπόμνημά της ανταπάντησεως και η Επιτροπή μετά το πέρας της γραπτής διαδικασίας, δεν αποτελούν καθαυτό αποδεικτικά μέσα. Πρόκειται απλώς για υπόμνηση γνωστών τοις πάσι πραγματικών περιστατικών με τα οποία σκοπεύεται η επίρρωση της εκάστοτε απόψεως.

29 — Βλ. αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1991, C-157/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας [περίοδοι θηρεύσεως] (Συλλογή 1991, σ. I-57, σκέψη 15), της 19ης Μαΐου 1998, C-3/96, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών [κατάλογος IBA] (Συλλογή 1998, σ. I-3031, σκέψεις 69 επ.) και της 9ης Δεκεμβρίου 2004, C-79/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας [ποσότητες θηρεύσεως] (Συλλογή 2004, σ. I-11619, σκέψη 41).

70. Η Επιτροπή φέρει το βάρος να άρει τις τυχόν επιφυλάξεις που εξακολουθούν να υπάρχουν μετά την εξέταση αυτών των αποδεικτικών μέσων, δεδομένου ότι αυτή πρέπει να αποδείξει, στο πλαίσιο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως, την παράβαση του κοινοτικού δικαίου³⁰.

71. Οι διάδικοι ερίζουν ως προς το αν υπάρχουν ενυδρίδες στην περιοχή θήρας SA-10.328. Η Επιτροπή στηρίζεται σ' έναν τυποποιημένο πίνακα δεδομένων τον οποίον εξέδωσαν οι ισπανικές αρχές για την περιοχή «Quilamas» την οποία πρότεινε η Ισπανία προκειμένου να συμπεριληφθεί στο δίκτυο Natura 2000. Σύμφωνα με τον πίνακα αυτό, υπάρχουν ενυδρίδες στην προταθείσα περιοχή. Η περιοχή «Quilamas» έχει έκταση άνω των 10 000 εκταρίων. Η περιοχή θήρας βρίσκεται μεν σε άμεση γειτνίαση με το βορειοδυτικό τμήμα της περιοχής, ωστόσο ο μεγαλύτερος όγκος ρεόντων υδάτων εντός της περιοχής «Quilamas», π.χ. ο ρύαξ «Arroyo de las Quilamas», εκβάλλει προς τα νοτιοανατολικά. Μεταξύ αυτών των όγκων ρεόντων υδάτων και της περιοχής θήρας υψώνονται οροσειρές με υψομετρικές διαφορές πολλών εκατοντάδων μέτρων³¹. Επομένως, είναι απίθανο οι ενυδρίδες από τους πληθυσμούς αυτών των υδάτινων συστημάτων να εισέρχονται στην περιοχή θήρας.

72. Ωστόσο, η Επιτροπή τονίζει ότι ο ρύαξ Mina διασχίζει την περιοχή θήρας και ότι οι ρύακες Zarzosa και Media απορρέουν εγγύς

της περιοχής θήρας. Οι ρύακες αυτοί φαίνεται ότι ανήκουν στα υδάτινα συστήματα δυτικά της περιοχής Quilamas στην οποία επίσης έχει αποδειχθεί ότι ζουν ενυδρίδες³². Ωστόσο, η Ισπανική Κυβέρνηση αντέταξε στον ισχυρισμό της Επιτροπής, χωρίς να υπάρξει αντίκρουση, ότι οι ρύακες αυτοί κατά κανόνα στερεύουν. Ως προς το σημείο αυτό προκύπτει από τις υποβληθείσες μελέτες ότι οι ενυδρίδες χρησιμοποιούν μεν ευκαιριακά, κατά κανόνα όμως σχεδόν ποτέ τους ρύακες οι οποίοι κατά περιόδους μόνον έχουν ύδατα³³.

73. Επομένως, βάσει των υπαρχόντων στοιχείων η ύπαρξη ενυδρίδων στην προστατευόμενη περιοχή θήρας δεν μπορεί μεν να αποκλειστεί, αλλά είναι μάλλον απίθανη.

74. Πέραν της πιθανότητας της υπάρξεως ενυδρίδων, κατά την εκτίμηση των κινδύνων που συνδέονται με την έγκριση της θήρας με βρόχους έπρεπε επίσης να ληφθεί υπόψη και ο αντικειμενικός κίνδυνος της μεθόδου θηρεύσεως καθώς και η σημασία τυχόν βλαβών.

30 — Βλ. την απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2005, C-6/04, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 2005, σ. I-9017, σκέψη 75, με περαιτέρω παραπομπές).

31 — Βλ. τον χάρτη στον δικτυακό τόπο <http://www.dipsanet.es/provin/MapaSalamanca 2003.pdf>.

32 — Lizana μεταξύ άλλων, σε: Ruiz-Olmo και Delibes, *La nutria en España*, 1998, σ. 118.

33 — Lizana μεταξύ άλλων, σε: Ruiz-Olmo και Delibes, *La nutria en España*, 1998, σ. 118. Οι Ruiz-Olmo και Delibes (αυτόθι, σ. 215) τονίζουν ωστόσο ότι η χρήση κοιτών που στερεύουν από ενυδρίδες αποτελεί φαινόμενο που παρατηρείται όλο και πιο συχνά σε πολλά μέρη της Ισπανίας.

75. Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Ισπανικής Κυβερνήσεως, υφίσταται πράγματι κίνδυνος να παγιδευτούν ενυδρίδες στους βρόχους και να τραυματιστούν θανάσιμα³⁴. Εξάλλου, η Ισπανική Κυβέρνηση επικαλέστηκε δημοσίευμα απ' το οποίο συναγεται το συμπέρασμα ότι η σύλληψη ενυδρίδων με παγίδες στη στεριά είναι μάλλον απίθανη³⁵. Πολύ συχνότερο είναι το φαινόμενο να σκοτώνονται οι ενυδρίδες από οχήματα ή να πνίγονται σε δίχτυα-ενέδρες και παρεμφερή αλιευτικά εργαλεία³⁶. Η τοποθέτηση των βρόχων από εξειδικευμένο προσωπικό και η απαγόρευση της τοποθετήσεως βρόχων σε παρόχθιες περιοχές μειώνουν έτι περαιτέρω τους κινδύνους από τους βρόχους.

76. Επιπλέον, είναι αναμφισβήτητο ότι ο αριθμός των ενυδρίδων στη Σαλαμάνκα — όπως και στις περισσότερες άλλες περιοχές της Ισπανίας και σε άλλα μέρη της Ευρώπης — μετά από έντονη μείωση κατά το παρελθόν βρίσκεται επί του παρόντος και πάλι σε ανοδική πορεία ή τουλάχιστον σταθεροποιείται³⁷.

77. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι είναι μάλλον απίθανη η ύπαρξη ενυδρίδων στην προστατευόμενη περιοχή θήρας SA-10.328. Επιπλέον, ο κίνδυνος για τυχόν είσοδο ενυδρίδων στην προστατευόμενη περιοχή θήρας πρέπει να χαρακτηριστεί ως

μάλλον μικρός. Τέλος, ακόμη και στην περίπτωση συλλήψεως ενυδρίδων, τούτο θα ήταν μεν λυπηρό, ωστόσο ενόψει της καταστάσεως διατηρήσεως των πληθυσμών της ενυδρίδας στη Σαλαμάνκα, τούτο δεν θα αποτελούσε σημαντική ζημία³⁸. Επομένως, βάσει των στοιχείων που προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου πρέπει να θεωρηθεί ότι οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη θήρα μπορούσαν να υποθέσουν, χωρίς να λάβουν περαιτέρω ενημερωτικά στοιχεία, ότι η έγκριση της θήρας με βρόχους δεν θα έθετε σε κίνδυνο την ενυδρίδα.

γ) Πρόταση

78. Επομένως, δεν μπορεί να διαπιστωθεί ότι η Ισπανία παρέβη το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Ως εκ τούτου, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

34 — Βλ. την είδηση που μετέδωσε το BBC στις 3 Μαΐου 2005 σχετικά με τη θανάτωση ενυδρίδας σε βρόχο, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/cornwall/4511053.stm>, καθώς και την έκθεση του International Otter Survival Fund της 3ης Μαΐου 2003 <http://www.otter.org/Update.html>, σχετικά με τη θανάτωση ενυδρίδας λόγω καρδιακής διαστολής μετά από πλήρη προσπάθεια να διαφύγει από τον βρόχο στον οποίο είχε παγιδευτεί.

35 — Palazón και Ruiz-Olmo, σε: *II Jornadas SECEM 1995*, σ. 67.

36 — Βλ. Saavedra κ.λπ., σε: *V Jornadas SECEM 2001*, σ. 125.

37 — Ruiz-Olmo και Delibes, σε: Ruiz-Olmo und Delibes, *La nutria en España*, 1998, σ. 212 επ.

38 — Ως προς το σημείο αυτό διαφέρει η ενυδρίδα π.χ. από τις θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta*, οι οποίες εξακολουθούν να χρησιμοποιούν ελάχιστες μόνον παραλίες στη Μεσόγειο για την αναπαραγωγή τους, καθώς και από τον εξαιρετικά σπάνιο ιβηρικό λυγκέα ο οποίος ζει μόνο στην Ισπανία.

V — Δικαστικά έξοδα

79. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος

καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι απορρίφθηκαν οι ισχυρισμοί της Επιτροπής, πρέπει η Επιτροπή να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Ισπανικής Κυβερνήσεως.

VI — Πρόταση

80. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

«1) Να απορρίψει την προσφυγή.

2) Να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.»